

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І
НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, менеджменту
та комерційної діяльності
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Безпека життєдіяльності
Викладачі	Глевацька Наталія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності
Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Освітньо-професійна програма: Фінанси, банківська справа та страхування
Контактний телефон	+380508394535 (Глевацька Н.М.)
Е-mail	nataglev@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна загальної підготовки, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік Загальна кількість кредитів – 2, годин – 60, у т.ч. лекції – 16 годин, практичні заняття – 16 годин, самостійна робота – 28 години. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська Рік викладання – 2023
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	особливі вимоги відсутні

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» є набуття здобувачами знань, умінь та компетенцій, необхідних для виконання професійної діяльності відповідно до обраної спеціальності, з постійним дотриманням вимог безпеки. Дисципліна спрямована на використання останніх досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду в галузі безпеки, а також на розвиток у здобувачів навичок збереження життя, здоров'я та працездатності як на особистому, так і на колективному рівні. Основною метою є формування у здобувачів відповідальності за власну та колективну безпеку в різних повсякденних ситуаціях, а також в надзвичайних обставинах і в умовах воєнного стану.

Завданнями вивчення дисципліни є надання здобувачам знань про законодавчі, нормативно-правові, нормативно-технічні та санітарно-гігієнічні аспекти безпеки життєдіяльності. Аналіз найбільш актуальних питань та завдань у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності, включаючи пожежну безпеку, безпеку в умовах НС та військового стану. Навчання здобувачів методам самозахисту від небезпечних факторів, способам збереження життя, здоров'я та працездатності в екстремальних умовах. Засвоєння методик оцінки ризиків, ідентифікації та класифікації потенційних небезпек, що впливають на життєдіяльність людини. Навчання базовим прийомам долікарської допомоги та діям у випадку різноманітних травм та станів, що вимагають термінового втручання. Освоєння процедур евакуації, використання засобів індивідуального та колективного захисту, розуміння порядку дій при різних видах НС.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати

Інтегральну компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетенції

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК12 Здатність працювати автономно.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК15. Знання законодавчих, нормативно-правових, інженерно-технічних та санітарно-гігієнічних основ забезпечення безпечної діяльності.

Спеціальні компетенції

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПР24. Ідентифікувати, аналізувати та досліджувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ. Вміти обґрунтовано вибирати пристрої, системи і методи відповідно до майбутнього профілю роботи з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнорукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркового навчального дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

№ З/п	Назва теми	Кількість годин	Завдання
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності			
1	Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності План 1. Предмет, метод, принципи та завдання безпеки життєдіяльності як навчальної дисципліни 2. Поняття та ознаки	4	Питання для обговорення: 1. Історичний розвиток дисципліни «Безпека життєдіяльності» і її сучасне значення в освітньому процесі. 2. Вплив зміни клімату на безпеку життєдіяльності людей та природних екосистем. Теми рефератів: 1. Ефективність та практичність

	<p>безпеки життєдіяльності.</p> <p>3. Поняття небезпеки та її характеристика.</p> <p>Класифікація надзвичайних ситуацій.</p> <p>Джерела небезпеки та шкідливі фактори.</p>		<p>впровадження принципів безпеки життєдіяльності в освітній процес.</p> <p>2. Вплив антропогенного забруднення на якість навколишнього середовища та безпеку життєдіяльності людей.</p>
2	<p>Тема 2. Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності</p> <p>План</p> <p>1. Конституційні засади безпеки життєдіяльності</p> <p>2. Система національного законодавства з безпеки життєдіяльності</p> <p>3. Міжнародне законодавство в галузі безпеки життєдіяльності.</p>	4	<p>Питання для обговорення:</p> <p>1. Які конституційні норми визначають основні засади безпеки життєдіяльності громадян в Україні?</p> <p>2. Як система національного законодавства регулює питання безпеки життєдіяльності на різних рівнях управління?</p> <p>Теми рефератів:</p> <p>1. Аналіз конституційних засад безпеки життєдіяльності та їх роль у правовому просторі України.</p> <p>2. Порівняльний аналіз системи національного законодавства з безпеки життєдіяльності в Україні та інших країнах.</p>
3	<p>Тема 3. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки</p> <p>План</p> <p>1. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ</p> <p>2. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ</p> <p>3. Пожежі у природних екосистемах</p>	5	<p>Питання для обговорення:</p> <p>1. Які основні небезпечні геологічні процеси і явища спостерігаються на території України?</p> <p>2. Які можливі наслідки для життєдіяльності людей і функціонування об'єктів економіки можуть виникнути внаслідок вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ?</p> <p>Теми рефератів:</p> <p>1. Аналіз небезпечних геологічних процесів і явищ в Україні та їх вплив на навколишнє середовище.</p> <p>2. Вивчення та оцінка вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ та їх вплив на інфраструктуру та економіку.</p>
4.	<p>Тема 4. Основні види національної безпеки життєдіяльності.</p> <p>План</p> <p>1. Громадська безпека.</p> <p>2. Соціальна та демографічна безпека.</p> <p>3. Інформаційна безпека.</p> <p>4. Кібербезпека.</p>	5	<p>Питання для обговорення:</p> <p>1. Як громадська безпека впливає на стабільність суспільства і які основні аспекти її забезпечення?</p> <p>2. Чому соціальна та демографічна безпека є важливими аспектами забезпечення життєдіяльності суспільства?</p> <p>Теми рефератів:</p> <p>1. Аналіз і вплив громадської безпеки на розвиток суспільства та ефективність державного управління.</p> <p>2. Соціальна та демографічна безпека як фактори забезпечення стабільності та економічного зростання.</p>

5.	<p>Тема 5. Економічна безпека План</p> <p>1.Сутність економічної безпеки. 2.Система економічної безпеки. 3.Загрози економічній безпеці та засоби їх подолання.</p>	7	<p>Питання для обговорення:</p> <p>1. Що включає в себе сутність економічної безпеки і чому вона важлива для стабільності економіки?</p> <p>2. Як будується система економічної безпеки на різних рівнях: державному, галузевому та корпоративному?</p> <p>Теми рефератів:</p> <p>1. Аналіз сутності економічної безпеки та її вплив на економічний розвиток країни.</p> <p>1. Системний підхід до створення та управління системою економічної безпеки на різних рівнях.</p>
6.	<p>Тема 6. Екологічна безпека План</p> <p>1. Екологічна безпека як об'єкт правового регулювання. 2. Характеристика техногенно-екологічної безпеки. 3. Охорона навколишнього природного середовища. 4. Основні засади охорони довкілля від забруднення відходами.</p>	7	<p>Питання для обговорення:</p> <p>1. Як екологічна безпека стала об'єктом правового регулювання і чому це важливо для суспільства?</p> <p>2. Що включає в себе поняття «техногенно-екологічна безпека» і які її характеристики?</p> <p>Теми рефератів:</p> <p>1. Правове регулювання екологічної безпеки та його роль у сучасному суспільстві.</p> <p>2.Аналіз техногенно-екологічної безпеки і її вплив на екологічну стабільність.</p>
7	<p>Тема 7. Воєнна безпека. План</p> <p>1.Ознаки та сучасні фактори воєнної небезпеки для України. 2. Сучасні військові засоби масового ураження та наслідки їх застосування. 3. Безпека населення на території збройного протистояння. 4. Попередження про небезпечні знахідки в зоні бойових дій. 5. Вимоги екологічної безпеки щодо військових та оборонних об'єктів і військової діяльності.</p>	7	<p>Питання для обговорення:</p> <p>3. Як громадська безпека впливає на стабільність суспільства і які основні аспекти її забезпечення?</p> <p>4. Чому соціальна та демографічна безпека є важливими аспектами забезпечення життєдіяльності суспільства?</p> <p>Теми рефератів:</p> <p>2. Аналіз і вплив громадської безпеки на розвиток суспільства та ефективність державного управління.</p> <p>3. Соціальна та демографічна безпека як фактори забезпечення стабільності та економічного зростання.</p> <p>Теми есе:</p> <p>1.Вплив військових конфліктів на економіку України: аналіз та перспективи.</p> <p>2.Забезпечення безпеки цивільного населення в умовах воєнного стану: виклики та рішення.</p> <p>3.Роль економічної політики в забезпеченні екологічної безпеки під час військових дій.</p>
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ВИДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ			
8.	<p>Тема 8. Застосування ризик орієнтованого</p>	7	<p>Питання для обговорення:</p> <p>1. Як проводиться загальна оцінка та</p>

	<p>підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна оцінка та характеристика небезпек. 2. Оцінка ризику небезпеки. 3. Концепція прийняттого (допустимого) ризик. Управління ризиком. 		<p>характеристика небезпек? Які методи та підходи використовуються для визначення характеристик небезпек?</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Як оцінюється ризик небезпеки? Які фактори враховуються при оцінці ризику, і які методи використовуються для цієї цілі? <p>Теми рефератів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи та підходи до загальної оцінки та характеристики небезпек. 2. Оцінка ризику небезпеки: теорія та практика.
9.	<p>Тема 9. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Засади БЖД в Конституції України. Державні органи управління в галузі БЖД. 2. Управління та контроль за охороною праці, охороною здоров'я. 3. Органи нагляду за охороною здоров'я. 	7	<p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які основні засади Безпеки Життєдіяльності (БЖД) закріплені в Конституції України, і як вони впливають на систему управління безпекою в країні? 2. Опишіть структуру та функції державних органів управління в галузі БЖД в Україні. 3. Які основні виклики та можливості для удосконалення існують у цій системі? 4. Яка роль органів нагляду за охороною здоров'я у забезпеченні безпеки населення у надзвичайних ситуаціях (НС), і як може бути покращене їх управління та контроль? <p>Теми рефератів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз ефективності державного управління в галузі БЖД у контексті Конституції України. 2. Дослідження ролі конституційних норм у формуванні національної системи безпеки життєдіяльності. 3. Оптимізація функціональної структури державних органів управління БЖД. 4. Вивчення сучасних підходів до удосконалення системи управління БЖД на державному рівні. 5. Стратегії зміцнення охорони здоров'я та безпеки праці в умовах НС. 6. Розробка комплексних заходів для підвищення ефективності органів нагляду та контролю у сфері охорони здоров'я. <p>Теми есе:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив конституційних засад на розвиток політики безпеки життєдіяльності в Україні. 2. Особиста думка щодо ролі конституційних норм у формуванні ефективної системи БЖД. 3. Роль економічних принципів у управлінні охороною праці та здоров'ям. 4. Критичний аналіз взаємозв'язку між економічною ефективністю та

			забезпеченням безпеки на робочому місці. 5. Інноваційні підходи до підвищення рівня безпеки населення у надзвичайних ситуаціях. 6. Оцінка потенційних інновацій та їх впровадження в систему БЖД для покращення реагування на НС.
10.	Тема 10. Управління силами та засобами ОГ під час НС План 1. Захист населення і територій від НС техногенного та природного характеру. 2. Основними заходами у сфері захисту населення і територій від НС техногенного та природного характеру. 3. Сили та засоби захисту населення і територій від НС техногенного та природного характеру.	7	Питання для обговорення: 1. Які загальні підходи до захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій (НС) техногенного та природного характеру існують? 2. Які специфічні загрози можуть виникнути внаслідок НС техногенного та природного характеру, і як вони впливають на захист населення і територій? Теми рефератів: 1. Система захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: аналіз та оцінка ефективності. 1. Основні етапи реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру та природного походження.
	Разом	60	

5. Система оцінювання та вимоги

Протягом семестру здобувач може отримати 100 балів: перший модуль – 50 балів, другий модуль – 50 балів. По поточному контролю здобувач може набрати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, тестування, презентації індивідуальних завдань, вирішення практичних задач та кейсів.

Таблиця 1

Мінімальні та максимальні порогові встановлення максимальної кількості балів для конкретних видів робіт

Види робіт	Мінімальний поріг	Максимальний поріг
Відповіді на теоретичне питання під час поточного опитування	Не оцінюється	3 бали
Розв'язання практичних вправ	1 бал	3 бали
Написання есе	0,5 бал	6 балів
Участь в груповій роботі	1 бал	5 балів
Виступ з доповіддю/презентацією	1 бал	5 балів
Тести	0,5 балів	3 бали

Таблиця 2

Оцінювання видів робіт під час поточного оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів під час поточного оцінювання	Максимальна кількість балів за один вид робіт	Орієнтовна кількість робіт, яку має виконати здобувач аби отримати максимальну кількість балів за поточним оцінюванням при оцінюванні кожного виду робіт максимальною кількістю балів	В тому числі розподіл за рубіжними контролями, враховуючи розподіл балів	
				I	II
Поточне опитування	10	3	7 відповідей	12 балів	9 балів
Розв'язування практичних вправ	15	5	3 заняття	3 бали	3 бали
Тестування	33	3	11 тестів	21 балів	12 балів
Есе	12	3	1 есе	4 балів	6 бали
Підготовка усних доповідей та презентації	15	5	3 усні доповіді з презентаціями	8 балів	7 балів
Групова робота	15	5	3 групові роботи		10 балів
Разом	100 балів			50 балів	50 балів

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: **залік**.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Критерії оцінки заліку:

- «**зараховано**» – здобувач має стійкі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями.

- «**не зараховано**» – здобувач має значні пропуски в знаннях, не може сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається.

Шкала оцінювання: ЄКТС, національна та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка	
		За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	82-89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок		74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	64-73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	Не зараховано	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота		1-34

6. Рекомендовані джерела інформації:

Основні

1. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / Т. Є. Стиценко, Г. В. Пронюк, Н. М. Сердюк, І. І. Хондак. – Харків : ХНУРЕ, 2018. – 336 с.
2. Золотар О. О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика : монографія / О. О. Золотар. – Київ : АртЕк, 2018 – 446 с.
3. Клименко А. Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст : монографія / А. Л. Клименко. – Харків : Юрайт, 2019. – 176 с.
4. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2021. – 308 с.

Додаткові

1. Глобальні енерго-еколого-кліматичні проблеми та невідкладність їх вирішення : підручник / П. М. Каніло, Н. В. Внукова, А. М. Турєнко, А. В. Гриценко. – Харків : ХНАДУ, 2020. – 388 с.
2. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції / А. Г. Чубєнко, М. В. Лошицький, Д. М. Павлов та ін. – Київ : Ваїте, 2018. – 265 с.
3. Когут Ю.І. Корпоративна безпека: практ. посіб./ Ю.І. Когут.- Київ: Сідкон, 2021. – 460с.

Електронні ресурси

1. Кабінет Міністрів України. Урядовий портал Офіційний веб-сайт URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
2. Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт URL:

<https://mon.gov.ua/ua>

3. Офіційний портал Верховної Ради України URL:
<https://www.rada.gov.ua/>

4. Президент України. Офіційне інтернет-представництво URL:
<https://www.president.gov.ua/>

5. ЮНЕСКО. Офіційний сайт веб-сайт. URL: <https://ru.unesco.org/>

6. Сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua/>

7. Українські підручники он-лайн. URL: <http://pidruchniki.ws>

8. Сайт Українського інституту науково-технічної та економічної інформації (УкрІНТЕІ). URL: <http://www.uintei.kiev.ua>.

9. Encyclopaedia Britannica [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://www.britannica.com>.

10. Human Development Reports [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr1994/chapters/>.

11. Mission of the U. S. Department of Homeland Security [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dhs.gov/mission>.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності, Протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.